

НЕОФІЦІЙНИЙ ПЕРЕКЛАД

РІШЕННЯ СУДУ ЄС

**У СПРАВІ C-406/10
ВІД 2 ТРАВНЯ 2012 РОКУ
(SAS INSTITUTE INC)**

РІШЕННЯ СУДУ (ВЕЛИКА ПАЛАТА)

2 ТРАВНЯ 2012 РОКУ (*)

(Інтелектуальна власність - Директива 91/250/ЄЕС - Правова охорона комп'ютерних програм - Статті 1(2) та 5(3) - Обсяг охорони - Створення безпосередньо або за допомогою іншого процесу - Комп'ютерна програма, що охороняється авторським правом - Відтворення функцій другою програмою без доступу до вихідного коду першої програми - Декомпіляція об'єктного коду першої комп'ютерної програми - Директива 2001/29/ЄС - Авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві - Стаття 2(a) - Інструкція користувача комп'ютерної програми - Відтворення в іншій комп'ютерній програмі - Порушення авторського права - Умова - Вираження інтелектуального творіння автора інструкції користувача)

У СПРАВІ C-406/10,

ЗВЕРНЕННЯ щодо винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Високого суду правосуддя Англії та Уельсу, Канцлерське відділення (Сполучене Королівство), винесене рішенням від 2 серпня 2010 року, отримане Судом 11 серпня 2010 року, в рамках провадження у справі

SAS INSTITUTE INC.

ПРОТИ

WORLD PROGRAMMING LTD,

СУД (ВЕЛИКА ПАЛАТА),

у складі: V. Skouris (голова), A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Prechal (голови палати), R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, G. Arestis (доповідач), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, M. Berger and E. Jarašiūnas, Судді,

Генеральний адвокат: Y. Bot,

Секретар: L. Hewlett, Головний адміністратор,

беручи до уваги письмову процедуру та внаслідок слухання, що відбулось 21 вересня 2011 року,
розглянувши зауваження, подані від імені:

- SAS Institute Inc., в особі H.J. Carr QC, та M. Hicks та J. Irvine, адвокати,
- World Programming Ltd, в особі M. Howe QC, R. Onslow та I. Jamal, адвокати, під керівництвом A. Carter-Silk, адвокат,
- Уряду Іспанії, в особі N. Díaz Abad, що діє як Агент,
- від Уряду Фінляндії, в особі H. Leppo, що діє як Агент,
- Уряду Сполученого Королівства, в особі L. Seaboruth та C. Murrell, що діють як Агенти, та в особі S. Malynicz, адвокат,
- Європейської Комісії, в особі J. Samnadda, що діє як агент,

заслухавши висновок Генерального адвоката на засіданні 29 листопада 2011 року,
зазначає наступне

РІШЕННЯ

1. Це звернення щодо ухвалення попереднього рішення стосується тлумачення Статей 1(2) та 5(3) Директиви Ради 91/250/ЄЕС від 14 травня 1991 року про правову охорону комп'ютерних програм (OJ 1991 L 122, с. 42) та Статті 2(а) Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві (OJ 2001 L 167, с. 10).
2. Звернення було зроблено у провадженні між SAS Institute Inc. ("SAS Institute") та World Programming Ltd ("WPL") щодо позову SAS Institute про порушення авторських прав на комп'ютерні програми та інструкції, пов'язані з його системою комп'ютерних баз даних.

ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

Міжнародне право

3. Стаття 2(1) Конвенції про охорону літературних і художніх творів, підписаної в Берні 9 вересня 1886 року (Паризький акт від 24 липня 1971 року), з поправками від 28 вересня 1979 року ("Бернська конвенція") передбачає:

"Термін "Літературні і художні твори" охоплює всі твори в галузі літератури ... яким би способом і в якій би формі вони не були виражені..."

4. Стаття 9 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності ("Угода ТРІПС"), викладеної в Додатку 1С до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі, схваленої Рішенням Ради 94/800/ЄС від 22 грудня 1994 року про укладення від імені Європейського Співтовариства з питань, що належать до його компетенції, угод, досягнутих на багатосторонніх переговорах Уругвайського раунду (1986-1994 рр.) (ОJ 1994 L 336, с. 1), передбачає:

"(1) Члени повинні виконувати статті 1 - 21 Бернської Конвенції (1971) та Додатка до неї...

(2) Захист авторського права поширюється на вислови, а не на ідеї, процедури, способи дії або математичні концепції як такі".

5. Стаття 10(1) Угоди ТРІПС передбачає:

"Комп'ютерні програми у вихідному або об'єктному коді захищаються як літературні твори за Бернською Конвенцією (1971)".

6. 6 Стаття 2 Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) про авторське право, прийнятого в Женеві 20 грудня 1996 року, який набув чинності для Європейського Союзу 14 березня 2010 року (ОJ 2010 L 32, с. 1), сформульована наступним чином:

"Охорона авторських прав поширюється на форму вираження, а не на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі".

7. Стаття 4 цього договору передбачає наступне:

"Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори в розумінні статті 2 Бернської конвенції (995_051). Така охорона застосовується до комп'ютерних програм незалежно від способу або форми їх вираження".

Законодавство Європейського Союзу
Директива 91/250

8. Пункти 3, 7, 8, 14, 15, 17, 18, 21 та 23 преамбули Директиви 91/250 передбачають:

"(3) ... комп'ютерні програми відіграють дедалі більшу роль

для великої кількості галузей промисловості, а пов'язані з комп'ютерними програмами технології можуть розглядатись як такі, що мають фундаментальне значення для промислового розвитку Співтовариства;

...

(7) ... для цієї Директиви термін “комп'ютерна програма” повинен включати програми, втілені в будь-якій формі, в тому числі включені до апаратного забезпечення;... цей термін включає і підготовчі дослідні матеріали, що призводять до створення комп'ютерної програми, якщо тільки суть цих допоміжних матеріалів така, що їхнім результатом стає створення на наступній стадії комп'ютерної програми;

(8) ... відносно критеріїв, які повинні застосовуватися при визначенні оригінальності комп'ютерної програми, не повинні перевірятись якісні та естетичні цінності цієї програми;

...

(14) ... відповідно до [принципу, згідно з яким авторським правом охороняється лише вираження комп'ютерної програми], тією мірою, якою логіка, алгоритми та мови програмування становлять собою ідеї та принципи, такі ідеї та принципи не охороняються цією Директивою;

(15) ... відповідно до законодавства та судової практики держав-членів і міжнародних конвенцій з авторського права, вираження таких ідей та принципів повинно охоронятись авторським правом;

...

(17) ... виключні права автора запобіганню несанкціонованому відтворенню, повинні стосовно комп'ютерних програм, зазнавати певних обмежень, що дозволяють законному набувачу здійснювати відтворення, технічно необхідні для використання такої програми; ... це означає, що дії з завантаження і запуску, необхідні для використання примірника програми, який був законно придбаний, і дія з корекції її помилок, не можуть бути заборонені договором;

" ... причому за відсутності спеціальних положень договору, у тому числі у випадку продажу примірника програми, будь-яка інша дія, необхідна для використання примірник програми, повинна здійснюватись відповідно до її призначення законним набувачем цього примірника;

(18) ... особі, яка має право на використання комп'ютерної програми, не повинна позбуватись права здійснювати дії, необхідних для спостереження, вивчення чи перевірки функціонування програми, за умови, що ці дії не порушують авторського права на програму;

...

(21) ... тому слід вважати, що лише за цих обмежених обставин здійснення дій з відтворення і перекладу особою, яка має право на використання примірника програми, або для цієї особи, є законним і відповідним практиці добросовісного використання, а тому не слід вимагати дозволу правовласника;

...

(23) ... такий виняток з виключних прав автора не повинен використовуватись у спосіб, що завдає шкоди законним інтересам правовласника або суперечить нормальному використанню програми".

9. Під заголовком "Об'єкт охорони" стаття 1 Директиви 91/250 передбачає:

"1. Відповідно до положень цієї Директиви, держави-члени повинні охороняти комп'ютерні програми нормами авторського права як твори літератури у значенні Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів. Для цієї Директиви поняття «комп'ютерна програма» включає підготовчі дослідні матеріали.

2. Охорона відповідно до цієї Директиви розповсюджується на будь-яку форму вираження комп'ютерних програм. Ідеї та принципи, що містяться в основі будь-якого елементу комп'ютерної програми, включаючи елементи, що містяться в основі їх інтерфейсів, не підлягають охороні нормами авторського права відповідно до цієї Директиви.

3. Комп'ютерна програма підлягає охороні, якщо вона є оригінальною в тому розумінні, що вона є власним інтелектуальним творінням її автора. Ніякі інші критерії не повинні застосовуватись для визначення її охороноздатності.

10. Пункти (а) та (b) статті 4 цієї директиви, що мають назву "Дії, що підпадають під обмеження" передбачають:

"За умови дотримання положень статей 5 і 6, виключні права правовласника, у розумінні статті 2, включають право здійснювати або дозволяти:

(а) постійне або тимчасове відтворення комп'ютерної програми будь-якими засобами і в будь-якій формі, частково або повністю. Якщо завантаження, демонстрація, запуск, передача або зберігання комп'ютерної програми вимагають такого відтворення, такі дії повинні здійснюватись з дозволу правовласника;

(b) переклад, адаптація, аранжування та будь-яка інша зміна комп'ютерної програми і відтворення її результатів без шкоди для прав особи, яка змінює програму".

11. Стаття 5 Директиви 91/250, яка передбачає винятки із заборонених дій, звучить наступним чином:

"1. За відсутності конкретних договірних положень, дії, зазначені в статті 4(а) і (b), не потребують дозволу правовласника, якщо вони необхідні для використання комп'ютерної програми законним набувачем відповідно до її призначення, в тому числі для усунення помилок.

...

3. Особа, яка має право на використання примірника комп'ютерної програми, має право без дозволу правовласника спостерігати, вивчати чи перевіряє функціонування програми з метою визначення ідей та принципів, що містяться в основі будь-якого елементу програми, якщо вона здійснює це під час виконання будь-яких дій із завантаження, демонстрації, запуску, передачі або зберігання програми, на які вона має право".

12. Стаття 6 цієї директиви, що стосується декомпіляції, говорить:

"1. Дозвіл правовласника не вимагається, якщо відтворення коду та переклад його форми у значенні статті 4(а) і (b) є необхідними для отримання інформації, необхідної для досягнення сумісності незалежно створеної комп'ютерної програми з іншими програмами, за умови дотримання наступних умов:

(a) ці дії здійснюються ліцензіатом або іншою особою, яка має право на використання примірника програми, або за їх дорученням уповноваженою на це особою;

(b) інформація, необхідна для досягнення інтероперабельності, раніше не була легкодоступною для осіб, зазначених у підпункті (a);
та

(c) ці дії обмежуються тими частинами оригінальної програми, які необхідні для досягнення інтероперабельності.

2. Положення частини 1 не дозволяють, щоб інформація, отримана в результаті його застосування:

(a) використовувалась для цілей, відмінних від досягнення інтероперабельності незалежно створеної комп'ютерної програми;

(b) передавати іншим особам, за винятком випадків, коли це необхідно для забезпечення інтероперабельності незалежно створеної комп'ютерної програми; або

(c) використовуватись для розробки, виробництва або маркетингу комп'ютерної програми, суттєво схожої за своїм вираженням, або для будь-якої іншої дії, що порушує авторське право.

3. Відповідно до положень Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, положення цієї статті не слід тлумачити таким чином, щоб дозволити її застосування у спосіб, який необґрунтовано завдає шкоди законним інтересам правовласника або суперечить нормальному використанню комп'ютерної програми".

13. Відповідно до статті 9 Директиви 91/250, положення такої Директиви не повинні завдавати шкоди будь-яким іншим правовим нормам, таким, що стосуються патентних прав, торговельних марок, недобросовісної конкуренції, комерційної таємниці, охорони напівпровідникових виробів або договірного права.

Будь-які договірні положення, що суперечать статті 6 або виняткам, передбаченим статтями 5(2) і (3) Директиви 91/250, є недійсними.

Директива 2001/29

14. Відповідно до пункту 20 преамбули Директиви 2001/29, ця директива ґрунтується на принципах і правилах, викладених у директивах, що набули чинності у цій сфері, зокрема, Директивах 91/250/ЄЕС. Директива 2001/29 розвиває такі принципи і правила та включає їх у контекст інформаційного суспільства.

15. Стаття 1 Директиви 2001/29 передбачає:

"1. Ця Директива стосується правової охорони авторського права і суміжних прав у межах внутрішнього ринку, з окремим акцентом на інформаційному суспільстві.

2. Окрім передбачених статтею 11 випадків, ця Директива не вносить змін і жодним чином не впливає на дію чинних положень Співтовариства, які стосуються:

(a) *правової охорони комп'ютерних програм;*
...'

16. Стаття 2(a) Директиви 2001/29 зазначає:

""Держави-члени повинні передбачити виключне право дозволяти або забороняти пряме або опосередковане, тимчасове або тривале відтворення будь-якими засобами і в будь-якій формі, повністю або частково:

(a) *для авторів - їхніх творів..."*.

Національне законодавство

17. Директиви 91/250 та 2001/29 були імплементовані в національне законодавство Законом про авторське право, промислові зразки та патенти 1988 року зі змінами, внесеними Регламентами про авторське право (комп'ютерні програми) 1992 року та Регламентами про авторське право та суміжні права 2003 року ("Закон 1988 року").

18. Розділ 1(1)(a) Закону 1988 року передбачає, що авторське право є майновим правом, яке існує в оригінальних літературних, драматичних, музичних або художніх творах.

Відповідно до розділу 3(1)(a) – (d) Закону, "літературний твір" означає будь-який твір, крім драматичного або музичного твору, який записано, виголошено усно чи заспівано, і включає таблицю або компіляцію, крім бази даних, комп'ютерної програми, підготовчі дослідні матеріали для комп'ютерної програми та бази даних.

19. Розділ 16(1)(a) Закону 1988 року передбачає, що правоволоділець авторського права на твір має виключне право на копіювання твору.

20. Відповідно до розділу 16(3)(a) і (b) Закону 1988 року, обмеження, що накладаються авторським правом на дії, вчинені щодо твору, застосовуються до твору в цілому або до будь-якої істотної його частини, прямо чи опосередковано.

21. Відповідно до розділу 17(2) Закону 1988 року, копіювання вчинене стосовно літературного, драматичного, музичного або художнього твору означає відтворення твору в будь-якій матеріальній формі. Це включає зберігання твору на будь-якому носії за допомогою електронних засобів.

22. Розділ 50BA(1) Закону 1988 року зазначає, що не є порушенням авторського права законний користувач примірника комп'ютерної програми, який спостерігає, вивчає чи перевіряє функціонування програми з метою визначення ідей і принципів, що містяться в основі будь-якого елементу програми, якщо він робить це під час виконання будь-яких дій із завантаження, демонстрації, запуску, передачі або зберігання програми, на які він має право. Розділ 50BA(2) Закону зазначає, що якщо дія дозволена відповідно до підрозділу (1), не має значення, чи існує в договорі будь-яка умова, що має на меті заборонити або обмежити відповідну дію.

СПІР В ОСНОВНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ПИТАННЯ, ЩО ПЕРЕДАЮТЬСЯ НА ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД

23. SAS Institute є розробником аналітичного програмного забезпечення. Протягом 35 років він розробив інтегрований набір комп'ютерних програм, який дозволяє користувачам виконувати широкий спектр завдань з обробки та аналізу даних, зокрема, статистичного аналізу ("Система SAS"). Основний компонент системи SAS, під назвою "Base SAS", дозволяє користувачам виконувати широкий спектр завдань з обробки та аналізу

даних, зокрема, статистичного аналізу ("Система SAS"). Основний компонент системи SAS, під назвою "Base SAS", дозволяє користувачам писати і запускати власні прикладні програми для адаптації системи SAS до роботи з їхніми даними (Скрипти). Такі Скрипти написані мовою, характерною для системи SAS ("Мова SAS").

24. WPL вважали, що на ринку існує попит на альтернативне програмне забезпечення, здатне виконувати прикладні програми, написані мовою SAS. Тому WPL створила "Світову систему програмування", розроблену для якомога точнішої імітації компонентів SAS у тому сенсі, що, за деякими незначними винятками, вона намагалась забезпечити, щоб ті самі вхідні дані створювали ті самі вихідні дані. Це дозволило б користувачам системи SAS запускати скрипти, які вони розробили для використання в системі SAS, у "Світовій системі програмування".

25. Канцелярське відділення Високого суду Англії та Уельсу зазначає, що не встановлено, що для цього WPL мала доступ до вихідного коду компонентів SAS, скопіювала будь-який текст цього вихідного коду або скопіювала будь-який структурний матеріал вихідного коду.

26. Високий суд також зазначає, що два попередні суди в контексті окремих проваджень постановили, що не є порушенням авторського права на вихідний код комп'ютерної програми вивчення конкурентом правоволодільця авторського права того, як функціонує програма, а потім написання власної програми, яка імітує цю функціональність.

27. SAS Institute, оспорюючи такий підхід, подав позов до суду. Його основні претензії полягають у тому, що WPL:

- скопіював інструкції для системи SAS, опубліковані SAS Institute при створенні "Світової системи програмування", що, як наслідок, порушує авторські права SAS Institute на такі інструкції;
- опосередковано скопіював комп'ютерні програми, що входять до складу компонентів SAS, що, як наслідок, порушує авторські права на ці компоненти;
- використовував версію системи SAS, відому як "Навчальна версія", порушуючи умови ліцензії на цю версію та зобов'язання, взяті за цією ліцензією, а також порушивши авторські права Інституту SAS на цю версію; та

- порушив авторські права на інструкції для системи SAS, створивши власну інструкцію.

28. За таких обставин Високий суд правосуддя Англії та Уельсу, Канцлерське відділення, вирішив призупинити провадження у справі та передати на розгляд Суду ЄС для винесення попереднього рішення наступні питання:

"(1). Якщо комп'ютерна програма ("Перша програма") охороняється авторським правом як літературний твір, чи слід тлумачити статтю 1(2) [Директиви 91/250] як таку, що не визнає порушенням авторських прав на Першу програму з боку конкурента правоволодільця, який не має доступу до вихідного коду Першої програми, або безпосередньо, або через такий процес, як декомпіляція об'єктного коду, створення іншої програми ("Друга програма"), яка повторює функції Першої програми?

(2). Чи впливає на відповідь на Запитання 1 будь-який з наступних факторів:

(a) *характер та/або обсяг функціональності Першої програми*

(b) *характер та/або обсяг навичок, суджень та праці, витрачених автором Першої Програми на розробку функціональності Першої Програми*

(c) *рівень деталізації, з яким функціональність Першої Програми була відтворена у Другій Програмі;*

(d) *чи відтворює вихідний код Другої програми аспекти вихідного коду Першої програми в обсязі, що виходить за межі того, який був суворо необхідний для створення такої ж функціональності, як у Першій програмі?*

(3). Якщо Перша Програма інтерпретує та виконує прикладні програми, написані користувачами Першої Програми мовою програмування, розробленою автором Першої Програми, яка включає ключові слова, розроблені або вибрані автором Першої Програми, та синтаксис, розроблений автором Першої Програми, чи слід тлумачити статтю 1(2) [Директиви 91/250] як таку, що не визнає порушенням авторських прав на Першу Програму написання Другої Програми таким чином, щоб інтерпретувати та виконати такі

прикладні програми, використовуючи ті самі ключові слова та того самого синтаксису?

(4). Якщо Перша Програма зчитує та записує до даних файлів у певному форматі, розробленому автором Першої Програми, чи слід тлумачити статтю 1(2) [Директиви 91/250] як таку, що не визнає порушенням авторського права на Першу Програму написання Другої Програми таким чином, щоб зчитувати з даних файлів і записувати до них у тому ж форматі?

(5). Чи має значення для відповіді на питання 1, 3 і 4, якщо автор Другої програми створив Другу програму:

(a) спостерігаючи, вивчаючи та перевіряючи функціонування Першої програми; або

(b) прочитавши інструкцію, створену та опубліковану автором Першої програми, який описує функції Першої програми ("інструкцію"); або

(c) обидва (a) та (b)?

(6). Якщо особа має право використовувати примірник Першої програми за ліцензією, чи слід тлумачити статтю 5(3) [Директиви 91/250] як таку, що дозволяє ліцензіату мати право, без дозволу правоволодільця здійснювати дії з завантаження, запуску та зберігання програми з метою спостереження, перевірки або вивчення функціонування Першої програми таким чином, щоб визначати ідеї та принципи, які містяться в основі будь-якого елементу програми, якщо ліцензія дозволяє ліцензіату здійснювати дії з завантаження, запуску та зберігання Першої програми при використанні її для конкретної мети, дозволеної ліцензією, але дії, здійснені з метою спостереження, вивчення або перевіряє Першої програми, виходять за рамки мети, дозволеної ліцензією?

(7). Чи слід тлумачити статтю 5(3) [Директиви 91/250] як таку, що встановлює, що дії з спостереження, перевірки або вивчення функціонування Першої програми слід розглядати як такі, що здійснюються з метою визначення ідей або принципів, які містяться в основі будь-якого елементу Першої програми, де вони здійснюються для:

(a) встановлення способу функціонування Першої програми, зокрема деталей, які не описані в Інструкції, з метою написання Другої програми

в порядку, зазначеному вище в питанні 1;

(b) встановлення того, як Перша програма інтерпретує та виконує поставлені завдання, написані мовою програмування, яку вона інтерпретує та виконує (див. вище Питання 3);

(c) встановлення форматів даних файлів, які записуються або зчитуються Першою програмою (див. вище Питання 4);

(d) порівняння продуктивності Другої програми з Першою програмою з метою з'ясування причин відмінностей у їхній продуктивності та покращення продуктивності Другої програми;

(e) проведення паралельного тестування Першої програми та Другої програми з метою порівняння їх результатів у процесі розробки Другої програми, зокрема, шляхом запуску однакових тестових скриптів як у Першій програмі, так і в Другій програмі;

(f) встановлення результату лог-файлу, згенерованого Першою Програмою, з метою розробки ідентичного або подібного за зовнішнім виглядом лог-файлу;

(g) того, щоб змусити Першу програму виводити дані (фактично, дані, що співвідносять поштовими індексами зі штатами [Сполучених Штатів Америки] з метою встановлення того, чи відповідають вони офіційним базам даних таких даних, і якщо вони не відповідають, запрограмувати Другу програму таким чином, щоб вона реагувала так само, як і Перша програма, на ті ж самі вхідні дані.

(8). Якщо Інструкція охороняється авторським правом як літературний твір, чи слід тлумачити статтю 2(а) [Директиви 2001/29] як таку, що встановлює, що автор Другої програми порушує авторське право на Інструкцію, якщо він відтворює або значною мірою відтворює в Другій програмі будь-що з наступного, описаного у Інструкції:

(a) вибір статистичних операцій, які були застосовані в Першій програмі;

(b) математичні формули, які використовуються в Інструкції для опису цих операцій;

(c) конкретні команди або комбінації команд, за допомогою яких можна викликати такі операції;

(d) варіанти, які автор Першої Програми передбачив щодо різних команд;

(e) ключові слова та синтаксис, розпізнані Першою Програмою;

(f) значення за замовчуванням, які автор Першої Програми вибрав для застосування у випадку, якщо певна команда або опція не вказана користувачем;

(g) кількість взаємодій, які Перша Програма виконає за певних обставин?

(9). Чи слід тлумачити статтю 2(а) [Директиви 2001/29] як таку, що визнає порушення авторського права на Інструкцію для автора Другої програми відтворення або значне відтворення в Інструкції, що описує Другу програму, ключових слів і синтаксису, розпізнаних Першою програмою?

РОЗГЛЯД ПОСТАВЛЕНИХ ПИТАНЬ

Питання з 1 по 5

29. У цих питаннях національний суд запитує, чи слід тлумачити статтю 1(2) Директиви 91/250 як так, що функціональність комп'ютерної програми, а також мова програмування і формат даних файлів, які використовуються в комп'ютерній програмі для застосування певних її функцій, є формою вираження цієї програми і можуть по суті охоронятись авторським правом на комп'ютерні програми для цілей цієї директиви.

30. Відповідно до статті 1(1) Директиви 91/250, комп'ютерні програми охороняються авторським правом як літературні твори в розумінні Бернської конвенції.

31. Стаття 1(2) Директиви 91/250 поширює цю охорону на вираження в будь-якій формі комп'ютерної програми. Однак це положення зазначає, що ідеї та принципи, які містяться в основі будь-якого елементу комп'ютерної програми, враховуючи ті, що містяться в основі її інтерфейсів, не охороняються авторським правом відповідно до цієї директиви.

32. Пункт 14 преамбули Директиви 91/250 підтверджує, що відповідно до

принципу, згідно з яким авторським правом охороняється лише вираження комп'ютерної програми, в тій мірі, в якій логіка, алгоритми і мови програмування включають ідеї і принципи, такі ідеї і принципи не охороняються цією директивою. Пункт 15 преамбули Директиви 91/250 зазначає, що відповідно до законодавства та судової практики держав-членів і міжнародних конвенцій про авторське право, вираження цих ідей і принципів охороняється авторським правом.

33. Що стосується міжнародного права, то і стаття 2 Договору ВОІВ про авторське право, і стаття 9(2) Угоди ТРІПС передбачають, що захист авторського права поширюється на вислови (вираження - прим. перекладача), а не на ідеї, процедури, способи дії або математичні концепції.

34. Стаття 10(1) Угоди ТРІПС передбачає, що комп'ютерні програми у вихідному або об'єктному коді захищаються як літературні твори за Бернською Конвенцією (1971).

35. У рішенні, винесеному після подання звернення щодо винесення попереднього рішення у цій справі, Суд витлумачив статтю 1(2) Директиви 91/250 як таку, що визначає об'єктом охорони, яка надається цією директивою, є вираження у будь-якій формі комп'ютерної програми, таке як вихідний та об'єктний код, що дозволяє відтворення різними комп'ютерними мовами (рішення від 22 грудня 2010 року у справі C-393/09 *Bezpečnostní softwarová asociace* [2010] ECR I-13971, пункт 35).

36. Відповідно до другої фрази сьомого абзацу преамбули Директиви 91/250, термін "комп'ютерна програма" також включає підготовчі проєктні матеріали роботи, що призводять до розробки комп'ютерної програми, якщо тільки суть цих допоміжних матеріалів така, що їхнім результатом стає створення на наступній стадії комп'ютерної програми.

37. Таким чином, об'єкт охорони за Директивою 91/250 включає форми вираження комп'ютерної програми та підготовчі дослідні матеріали, здатні привести, відповідно, до відтворення або подальшого створення такої програми (*Bezpečnostní softwarová asociace*, п. 37).

38. З цього Суд дійшов висновку, що вихідний та об'єктний код комп'ютерної програми є формами її вираження, які, відповідно, мають право на охорону авторського права як комп'ютерні програми в силу статті 1(2) Директиви 91/250. З іншого боку, щодо графічного інтерфейсу

користувача Суд постановив, що такий інтерфейс не дозволяє відтворювати комп'ютерну програму, а лише є одним з елементів цієї програми, за допомогою якого користувачі використовують функції цієї програми (Bezpečnostní softwarová asociace, пп. 34 і 41).

39. На основі цих міркувань, слід зазначити, щодо елементів комп'ютерної програми, які є предметом Питань 1-5, ні функціональність комп'ютерної програми, ні мова програмування і формат даних файлів, що використовуються в комп'ютерній програмі для використання певних її функцій, не є формою вираження такої програми для цілей статті 1(2) Директиви 91/250.

40. Як зазначає Генеральний адвокат у пункті 57 свого Висновку, визнання того, що функціональність комп'ютерної програми може охоронятись авторським правом, означало б надання можливості монополізувати ідеї на шкоду технологічному прогресу та промисловому розвитку.

41. Крім того, у пункті 3.7 пояснювальної записки до Пропозиції до Директиви 91/250 [COM(88) 816] зазначається, що основною перевагою охорони комп'ютерних програм авторським правом є те, що така охорона охоплює лише індивідуальне вираження твору і, таким чином, залишає іншим авторам бажану свободу дій для створення подібних або навіть ідентичних програм за умови, що вони утримуватимуться від копіювання.

42. Стосовно мови програмування і формату даних файлів, які використовуються в комп'ютерній програмі для інтерпретації і виконання прикладних програм, написаних користувачами, а також для читання і запису даних у певному форматі даних файлів, то вони є елементами такої програми, за допомогою яких користувачі використовують певні функції цієї програми.

43. У цьому контексті слід уточнити, що якщо третя сторона розробить частину вихідного або об'єктного коду, що стосується мови програмування або формату даних файлів, які використовуються в комп'ютерній програмі, і якщо ця сторона створить за допомогою цього коду схожі елементи у своїй власній комп'ютерній програмі, така поведінка буде вважатись такою, що становить часткове відтворення у значенні статті 4(а) Директиви 91/250.

44. Однак, як слідує з ухвали щодо звернення, WPL не мала доступу до вихідного коду програми SAS Institute і не здійснювала декомпіляцію об'єктного коду такої програми. Спостерігаючи, вивчаючи та перевіряючи поведінку програми SAS Institute, WPL відтворила функціональність такої програми, використовуючи ту саму мову програмування та той самий формат даних файлів.

45. Суд також зазначає, що висновок, зроблений у пункті 39 цього рішення, не може вплинути на те, що мова SAS та формат даних файлів SAS Institute можуть охоронятися як твори авторським правом відповідно до Директиви 2001/29, якщо вони є інтелектуальним творінням їхнього автора (див. Bezpečnostní softwarová asociace, пункти 44–46).

46. Отже, відповідь на Питання 1–5 полягає в тому, що стаття 1(2) Директиви 91/250 має тлумачитись як така, що встановлює, що ні функціональність комп'ютерної програми, ні мова програмування, ні формат даних файлів, які використовуються в комп'ютерній програмі з метою використання певних її функцій, не є формою вираження цієї програми та, не охороняються авторським правом на комп'ютерні програми для цілей цієї директиви.

Питання 6 та 7

47. У цих питаннях національний суд запитує, чи слід тлумачити статтю 5(3) Директиви 91/250 як таку, що встановлює, що особа, яка отримала примірник комп'ютерної програми за ліцензією, має право, без дозволу правоволодільця авторського права на таку програму, спостерігати, вивчати або перевіряти функціонування цієї програми з метою визначення ідей і принципів, які містяться в основі будь-якого елементу програми, у випадку, якщо така особа здійснює дії, охоплені такою ліцензією, з метою, яка виходить за рамки, встановлені ліцензією.

48. В основному провадженні з ухвали щодо звернення впливає, що WPL законно придбала копії Навчальної Версії програми SAS Institute, які були надані за ліцензією "click-through", що вимагала від покупця прийняти умови ліцензії перед тим, як отримати доступ до програмного забезпечення. Умови такої ліцензії обмежували її використання для невіробничих цілей. На думку національного суду, WPL використовувала різні копії Навчальної Версії програми SAS Institute для виконання дій, які виходять за межі обговорюваної ліцензії.

49. Отже, національний суд піднімає питання про те, чи впливає мета вивчення або спостереження за функціонуванням комп'ютерної програми на те, чи може особа, яка отримала ліцензію, посилатись на виняток, викладений у статті 5(3) Директиви 91/250.

50. Суд зазначає, що з формулювання такого положення, по-перше, зрозуміло, що ліцензіат має право спостерігати, вивчати або перевіряти функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей та принципів, які містяться в основі будь-якого елементу програми.

51. У цьому сенсі стаття 5(3) Директиви 91/250 має на меті забезпечити, щоб ідеї та принципи, які містяться в основі будь-якого елементу комп'ютерної програми, не охоронялися правоволодільцем авторського права за допомогою ліцензійної угоди.

52. Таким чином, зазначене положення відповідає основному принципу, викладеному в статті 1(2) Директиви 91/250, згідно з яким охорона відповідно до цієї директиви поширюється на вираження в будь-якій формі комп'ютерної програми, а ідеї та принципи, які містяться в основі будь-якого елементу комп'ютерної програми, не охороняються авторським правом відповідно до цієї директиви.

53. Стаття 9(1) Директиви 91/250 додає, крім того, що будь-які договірні положення, що суперечать виняткам, передбаченим у статті 5(2) і (3) цієї директиви, є нікчемними і не мають юридичної сили.

54. По-друге, згідно зі статтею 5(3) Директиви 91/250, ліцензіат має право визначати ідеї та принципи, які містяться в основі будь-якого елементу комп'ютерної програми, якщо він робить це під час виконання будь-яких дій із завантаження, демонстрування, запуску, передачі або зберігання такої програми, на яку він має право.

55. Звідси випливає, що визначення таких ідей і принципів може здійснюватись в рамках дій, дозволених ліцензією.

56. Крім того, пункт 18 преамбули Директиви 91/250 зазначає, що особі, яка має право на використання комп'ютерної програми, не слід перешкоджати у виконанні дій, необхідних для спостереження, вивчення або перевірки функціонування програми, за умови, що такі дії не порушують авторські права на таку програму.

57. Як зазначає Генеральний адвокат у пункті 95 свого Висновку, йдеться про дії, які зазначені у статті 4(а) і (b) Директиви 91/250, яка встановлює виключні права правоволодільця на вчинення або надання дозволу, а також дії, про які зазначається у статті 5(1), що стосується дій, необхідних для використання комп'ютерної програми законним набувачем відповідно до її призначення, в тому числі для виправлення помилок.

58. У зв'язку з даним аспектом абзац 17 преамбули Директиви 91/250 зазначає, що дії з завантаження та запуску, необхідні для такого використання, не можуть бути заборонені договором.

59. Отже, правоволоділець авторського права на комп'ютерну програму не може перешкоджати, посилаючись на ліцензійну угоду, особі, яка отримала таку ліцензію, визначати ідеї та принципи, що містяться в основі всіх елементів такої програми, у випадку, якщо така особа здійснює дії, які зазначена ліцензія дозволяє їй здійснювати, а також дії з завантаження та запуску, необхідних для використання комп'ютерної програми, і за умови, що така особа не порушує виключних прав правоволодільця на таку програму.

60. Щодо останньої умови, стаття 6(2)(с) Директиви 91/250, що стосується декомпіляції зазначає, що декомпіляція не дозволяє використовувати інформацію, отриману в результаті її застосування, для розробки, виробництва або маркетингу комп'ютерної програми, суттєво схожої за своїм вираженням, або для будь-якої іншої дії, що порушує авторське право.

61. Тому, слід вважати, що авторське право на комп'ютерну програму не може бути порушене, якщо, як у даному випадку, законний набувач ліцензії не мав доступу до вихідного коду комп'ютерної програми, на яку поширюється така ліцензія, а лише вивчав, спостерігав і перевіряв таку програму з метою відтворення її функціональності в іншій програмі.

62. За таких обставин відповідь на Питання 6 та 7 полягає в тому, що статтю 5(3) Директиви 91/250 слід тлумачити як таку, що встановлює, що особа, яка отримала примірник комп'ютерної програми за ліцензією, має право, без дозволу правоволодільця авторського права, спостерігати вивчати або перевіряти функціонування такої програми з метою визначення ідей і принципів, які містяться в основі будь-якого елементу програми, у випадку, якщо така особа здійснює дії, передбачені такою ліцензією, а також дії з

завантаження і запуску, необхідних для використання комп'ютерної програми, і за умови, що така особа не порушує виключні права правоволодільця авторського права на таку програму.

Питання 8 та 9

63. У цих питаннях національний суд запитує чи слід тлумачити статтю 2(а) Директиви 2001/29 як таку, що встановлює, що відтворення в комп'ютерній програмі або інструкції користувача для такої програми певних елементів, описаних в інструкції користувача для іншої комп'ютерної програми, яка охороняється авторським правом, є порушенням такого права на зазначену інструкцію.

64. З ухвали щодо звернення впливає, що інструкція користувача для комп'ютерної програми SAS Institute охороняється як літературний твір для цілей Директиви 2001/29.

65. Суд вже постановив, що різні частини твору підпадають під охорону відповідно до статті 2(а) Директиви 2001/29 за умови, що вони містять деякі елементи, які є вираженням інтелектуальної праці автора твору (Справа C-5/08 Infopaq International [2009] ECR I-6569, п. 39).

66. У цій справі ключові слова, синтаксис, команди і комбінації команд, опції, значення за замовчуванням та взаємодії складаються зі слів, цифр або математичних понять, які, розглянуті ізольовано, не є, як такі, інтелектуальною працею автора комп'ютерної програми.

67. Лише завдяки вибору, послідовності та комбінації таких слів, цифр або математичних понять, за допомогою яких автор може виразити свою творчість в оригінальний спосіб та досягти результату, а саме інструкції користувача для комп'ютерної програми, яка є інтелектуальним творінням (див. щодо цього Infopaq International, п. 45).

68. Саме національний суд має встановити чи є відтворення таких елементів відтворенням вираження інтелектуального творіння автора інструкції користувача комп'ютерної програми, що є предметом розгляду в основному провадженні.

69. У зв'язку з цим, з позиції Директиви 2001/29 дослідження відтворення таких елементів інструкції користувача комп'ютерної програми повинно бути однаковим, як щодо створення інструкції користувача другої програми, так і щодо створення такої другої програми.

70. Отже, з позиції вищевикладених міркувань, відповідь на питання 8 та 9 полягає в тому, що стаття 2(а) Директиви 2001/29 повинна тлумачитись як така, що встановлює, що відтворення в комп'ютерній програмі або інструкції користувача для цієї програми певних елементів, описаних в інструкції користувача для іншої комп'ютерної програми, яка охороняється авторським правом, може становити порушення авторського права на таку інструкцію, якщо – це питання, яке повинен встановити національний суд – відтворення є вираженням інтелектуального творіння автора інструкції користувача для комп'ютерної програми, яка охороняється авторським правом.

ВИТРАТИ

71. Оскільки це провадження є для сторін основного провадження етапом у справі, що розглядається національним судом, рішення про витрати ухвалює цей суд. Витрати, понесені у зв'язку з поданням зауважень до Суду, крім витрат цих сторін, не підлягають відшкодуванню.

ВИХОДЯЧИ З ЦЬОГО, СУД (ВЕЛИКА ПАЛАТА) ПОСТАНОВИВ:

1. Стаття 1(2) Директиви Ради 91/250/ЄЕС від 14 травня 1991 року про правову охорону комп'ютерних програм повинна тлумачитись як така, що встановлює, що ні функціональність комп'ютерної програми, ні мова програмування, ні формат даних файлів, що використовуються в комп'ютерній програмі для використання певних її функцій, не є формою вираження такої програми і не охороняються авторським правом на комп'ютерні програми для цілей цієї директиви.

2. Стаття 5(3) Директиви 91/250 повинна тлумачитись як така, що встановлює, що особа, яка отримала примірник комп'ютерної програми за ліцензією, має право, без дозволу правоволодільця авторського права, спостерігати, вивчати або перевіряти функціонування такої програми з метою визначення ідей та принципів, які містяться в основі будь-якого елементу програми, у випадку, якщо така особа здійснює дії, передбачені такою ліцензією, а також дії із завантаження і запуску, необхідні для використання комп'ютерної програми, і за умови, що така особа не порушує виключні права правоволодільця авторського права на таку програму.

3. Стаття 2(a) Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві повинна тлумачитись як така, що встановлює, що відтворення в комп'ютерній програмі або інструкції користувача такої програми певних елементів, описаних в інструкції користувача іншої комп'ютерної програми, яка охороняється авторським правом, може становити порушення авторського права на таку інструкцію, якщо – це питання, яке повинен встановити національний суд, – відтворення становить інтелектуальне творіння автора інструкції користувача комп'ютерної програми, яка охороняється авторським правом.

[Підписи]

* Мова справи: Англійська.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:

Проект має на меті поширення інформації про практику Суду ЄС з питань інтелектуальної власності серед зацікавлених фахівців.

Текст перекладу та резюме рішень Суду ЄС з питань інтелектуальної власності розроблено та представлено з інформаційною метою.

Представлена інформація НЕ є офіційною і НЕ рекомендована для використання у експертних дослідженнях.

Переклад та резюме рішень Суду ЄС створені з використанням відкритої інформації, що міститься у інформаційній системі Суду ЄС. (<https://curia.europa.eu>).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: *Рішення Суду ЄС з питань інтелектуальної власності: резюме, неофіційний переклад.*

Про що: *про позиції Суду ЄС у сфері інтелектуальної власності.*

Для кого: *для фахівців з питань інтелектуальної власності.*

Мета: *інформування спільноти про практику Суду ЄС з актуальних питань інтелектуальної власності.*

Координатор: *к.ю.н., доцент Любов Майданик.*

Виконавці: *к.ю.н., Галина Андрущенко, Юлія Кравченко, Анна Ткачук.*

Більше резюме Рішень Суду ЄС шукай тут

<https://www.facebook.com/IP.Academy.of.Ukraine>

© УКРНОІВІ, 2023